

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcov : **1/ E. P., 2/ B. P., 3/ I. P.**, všetci bývajúci v B., zastúpení C., proti žalovanej : **M. C.**, bývajúca v B., zastúpená JUDr. O. Č., advokátom v B., **o náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp.zn. 11 C 79/2008, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 20. januára 2011 sp.zn. 9 Co 181/2009, 9 Co 182/2009

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žalobcom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava V rozsudkom zo 16. februára 2009 č.k. 11 C 79/2008-55 uložil žalovanej zaplatiť žalobcom E. P. sumu 3 319,39 €, B. P. sumu 4 979,08 € a I. P. sumu 2 489,54 € a nahradiť im trovy konania do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku návrh zamietol. V odôvodnení uviedol, že žalovaná protiprávne zasiahla do osobnostných práv na súkromie a rodinný život príbuzných v značnej miere. Dôkazne bola preukázaná príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním žalovanej a zásahom do osobnostnej sféry žalobcov. Tento zásah objektívne vyvolal nemajetkovú ujmu. Boli tak splnené zákonné predpoklady pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd mal za to, že vzájomné rodinné vzťahy, ktoré sa vytvorili medzi žalobcami a ich nebohým synom a bratom mali vysokú pozitívnu intenzitu a ich násilnou deštrukciou prišlo k nereparovateľnému zásahu do práva na ochranu súkromia žalobcov.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 20. januára 2011 č.k. 9 Co 181/2009-107, 9 Co 182/2009 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti a uložil žalovanej zaplatiť žalobcom 1/ až 3/ trovy odvolacieho konania. V otázke neúčasti žalovanej a jej právneho zástupcu na odvolacom pojednávaní uviedol, že k žiadosti

o odročenie pojednávania žalovaná okrem svojho tvrdenia o zhoršení zdravotného stavu právneho zástupcu nepredložila žiaden doklad objektívne spôsobilý preukázať tvrdenú skutočnosť. Keďže uvedená skutočnosť nebola v čase rozhodovania odvolacieho súdu hodnoverne preukázaná, zostáva jeho žiadosť iba v rovine nepodložených tvrdení a nebolo možné na ňu prihliadnúť. Námieta žalovanej, že právnenému zástupcovi nebolo doručené predvolanie na termín pojednávania na odvolacom súde je taktiež nedôvodná, keď z obsahu spisu (č.l. 92) je zrejmé, že právny zástupca odporkyne JUDr. O. Č. dňa 10.11.2010 prevzal predvolanie na pojednávanie. Vo veci samej sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s názorom vysloveným v napadnutom rozhodnutí súdom prvého stupňa, ktorý v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že protiprávnym konaním žalovanej došlo k intenzívnemu zásahu do súkromia žalobcov, ktoré zahŕňa tiež právo na realizáciu rozvíjania rodinných vzťahov, pretože z objektívneho pohľadu je strata jedného z členov blízkeho rodinného spoločenstva úplne neodčiniteľnou ujmom, ktorá postihuje jeho zostávajúcich členov, takže náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch je primeraným prostriedkom obrany proti neoprávnenému zásahu. Predčasným tragickým skonom syna a brata utrpeli vážnu traumou prejavujúcu sa pocitom smútku, zúfalstva, stratou možnosti viesť s nebohým M. súkromný život a sú ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov. Správne súd prvého stupňa postupoval pri úvahách o výške náhrady nemajetkovej ujmy, keď prihliadol ku kritériám stanovených v § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka a to, že u žalovanej ide o nedbanlivostný trestný čin, ako aj mieru zásahu do osobnostných sfér žalobcov, kde sa jedná o zásah nereparovateľný.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 237 písm.f/ O.s.p., keďže odvolací súd nevyhovel jej návrhu na odročenie pojednávania konaného dňa 20.1.2011 z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu právneho zástupcu, nakoľko táto skutočnosť nebola hodnoverne preukázaná. Uviedla, že jej právnenému zástupcovi bola 5.5.2010 amputovaná časť predkolenia. Jeho zdravotný stav doposiaľ nie je stabilizovaný a aj v čase pojednávania mal zdravotné problémy, ktoré pri nosení protézy vzniknú nie zo dňa na deň, ale z hodiny na hodinu. Tým, že odvolací súd konal v neprítomnosti jej právneho zástupcu jej odňal možnosť konať pred súdom. Navrhla, aby dovolací súd vyhovel jej dovolaniu a vec vrátil odvolaciemu súdu nové konanie a rozhodnutie.

Žalobcovia 1/ až 3/ sa písomne k podanému dovolaniu žalovanej nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, (len vtedy) pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť dovolania žalovanej v danom prípade nemožno vyvodiť z vyššie uvedených ustanovení, lebo napadnutý rozsudok nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.), v napadnutom potvrdzujúcom rozsudku odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. a nejedná sa o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, vo výroku ktorého bola vyslovená neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

So zreteľom na to by dovolanie žalovanej mohlo byť procesne prípustné, len ak by napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní postihnutom závažnou procesnou vadou v zmysle § 237 O.s.p. O vadu takejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval

vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba zdôrazniť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je predmet konania významný, a ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie vylúčené.

Ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladá dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p., či už to účastník namieta alebo nie, neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Vady konania v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom odvolacieho súdu nebola dovolateľke odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania.

K odňatiu možnosti žalovanej pred súdom konať, malo podľa jej názoru dôjsť tým, že odvolací súd vec prejednal a rozhodol na pojednávaní dňa 20. januára 2011 v neprítomnosti dovolateľky a jej právneho zástupcu i napriek písomnému ospravedlneniu a žiadosti o odročenie pojednávania z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu právneho zástupcu.

Podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 38 ods. 2 prvej vety Listiny základných práv a slobôd (ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd), každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (II. ÚS 85/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné sudy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/2004). Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/2004). Pod spravodlivým súdnym procesom (fair hearing) sa v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd zhodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu. Z obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby sudy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/2003).

Z citovaných ustanovení ústavy a ústavného zákona vyplýva, že základným právom účastníka je, aby jeho vec bola prejednaná v jeho prítomnosti. Právo účastníka, aby jeho vec

bola prejednaná verejne a v jeho prítomnosti, zaručená čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, nemožno chápať tak, že by súd nemohol konať a rozhodnúť vo veci bez prítomnosti účastníka, ale tak, že súd je povinný účastníkovi poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Občiansky súdny poriadok upravujúci postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní ústavou zaručené právo osobnej prítomnosti účastníka konania na súdnom konaní zabezpečuje tak, že ukladá súdu, ak zákon, alebo osobitný predpis neustanovil inak, aby nariadil na prejednanie veci samej pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná, pričom predvolanie musí byť účastníkom doručené tak, aby mali dostatok času na prípravu, spravidla najmenej 5 dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať, aby mali dostatok času na prípravu a mohli sa pojednávania aktívne zúčastniť (§ 115 ods. 2 O.s.p.). Podľa § 101 ods. 2 O.s.p., súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník (právny zástupca alebo splnomocnený zástupca) nedostaví na pojednávanie bez toho, aby požiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd prejednať vec v jeho neprítomnosti; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Ustanovenie § 101 ods. 2 O.s.p. určuje dve podmienky, ktoré musia byť súčasne splnené, aby súd mohol vec prejednať v neprítomnosti účastníka alebo jeho zástupcu : riadne predvolanie účastníka (jeho zástupcu) a absencia žiadosti účastníka (jeho zástupcu) o odročenie pojednávania z dôležitého dôvodu. Z tohto predpokladu vychádza aj ustanovenie § 119 O.s.p., podľa ktorého pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak účastníkovi bráni určitá prekážka účasti na pojednávaní, mal by z tohto dôvodu požiadať o odročenie pojednávania, pričom treba súdu oznámiť dôvod tejto žiadosti.

Všeobecne platí, že účastník konania sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí (§ 24 ods. 1 O.s.p.). Oprávnenie zvoliť si zástupcu je zaručené aj v ústavnej rovine (čl. 37 ods. 2 Listiny); jeho zmyslom je poskytnúť procesným právam a povinnostiam účastníka kvalifikovanú ochranu. Ak je účastník konania zastúpený advokátom s plným procesným plnomocenstvom (§ 25 O.s.p.), jeho procesné práva a povinnosti vykonáva v konaní jeho zástupca. Bez ďalšieho zastúpenia účastníka konania podľa § 24 O.s.p. účastník nie je pozbavený výkonu svojich procesných práv a povinností. Vzhľadom k tomu, že zástupca je splnomocnený k úkonom, ktoré môže účastník v konaní urobiť (§ 28 ods. 2 veta druhá O.s.p.), nemôže byť v zásade účastník v prípade svojej neúčasti na pojednávaní na svojich procesných právach ukrátený. Ak sa zastúpený účastník domáha svojho práva na prejednaní veci v jeho osobnej prítomnosti, nemožno mu toto právo uprieť.

V prípade zastúpeného účastníka ide teda o odňatie možnosti konať pred súdom len vtedy, ak sa mu postupom súdu upiera možnosť realizovať svoje procesné práva. Ustanovenie § 101 ods. 2 O.s.p. sa vzťahuje na účastníka konania i na jeho zástupcu. Ak sa ospravedlní účastník zastúpený advokátom z účasti na pojednávaní a z dôležitého dôvodu požiada o jeho odročenie, vzniká tým prekážka brániaca súdu uskutočnenie pojednávania, bez ohľadu na (ne)existenciu dôvodov na strane jeho právneho zástupcu.

Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd vec prejednal a rozhodol na pojednávaní 20. januára 2011 bez prítomnosti žalovanej a jej právneho zástupcu napriek včasnému ospravedlneniu z 19. januára 2011 (č.l. 99 spisu) z dôvodu, že právnenému zástupcovi nebolo doručené predvolanie, ako aj z dôvodu zhoršenia jeho zdravotného stavu. Predvolanie na uvedené pojednávanie bolo žalovanej doručené 15.11.2010 a jej právnenému zástupcovi 10.11.2010 (č.l. 98 spisu).

Dôvodnosť žiadosti o odročenie pojednávania posudzuje súd predovšetkým z hľadiska preukázania skutočnosti, z ktorej účastník vyvodzuje existenciu dôležitého dôvodu v zmysle § 101 ods. 2 O.s.p.; pokiaľ uvedená skutočnosť nie je v čase rozhodovania súdu o tejto žiadosti účastníka hodnoverne preukázaná, zostáva jeho žiadosť iba v rovine nepodložených tvrdení. Dôležitý dôvod v zmysle § 101 ods. 2 O.s.p. môže byť vyvodzovaný len zo skutočnosti, ktorá je vo vzťahu k prebiehajúcemu súdnemu konaniu a nariadenému pojednávaniu so zreteľom na všetky okolnosti vážna (svojou povahou znemožňujúca každému účastníkovi občianskeho súdneho konania za rovnakých okolností účasť na súdnom pojednávaní), súčasne ospravedlniteľná (všeobecne prijímaná ako odpustiteľná), nepredvídateľná (nepredvídaná alebo neočakávaná), neodvratiteľná (neumožňujúca účastníkovi prijať opatrenie prekonávajúce príčinu neúčasti na pojednávaní) a náhla (vzhľadom na časové súvislosti nedovoľujúca účastníkovi uskutočniť kroky vedúce k jeho účasti na pojednávaní), obdobne napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky sp.zn. 3 Cdo 181/2008.

V danom prípade mohol odvolací súd dôvodnosť žiadosti o odročenie pojednávania posudzovať len z aspektu tých skutočností, ktoré boli uvedené v žiadosti, ktorá však neobsahovala doklad preukazujúci náhle zhoršenie zdravotného stavu právneho zástupcu, ktorý mu zamedzil účasť na odvolacom pojednávaní; žalovaná hodnoverným spôsobom nepreukázala tvrdený dôvod, pre ktorý žiadala odročiť pojednávanie, preto súd nemohol

posúdiť dôvodnosť tvrdenej prekážky z hľadiska jej nepredvídateľnosti (nepredvídaná alebo neočakávaná), neodvratiteľnosti (neumožňujúca právnenému zástupcovi prijať opatrenie prekonávajúce príčinu neúčasti na pojednávaní) a náhlosti (vzhlľadom na časové súvislosti nedovoľujúca právnenému zástupcovi uskutočniť kroky vedúce k jeho účasti na pojednávaní). Z uvedeného dôvodu postup odvolacieho súdu, ktorý vec prejednal bez prítomnosti žalovanej a jej právneho zástupcu zodpovedá § 101 ods. 2 O.s.p.

Z uvedeného je zrejmé, že nebol naplnený dovolateľkou tvrdený dôvod prípustnosti podaného dovolania podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Vzhlľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p., vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej v súlade s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní nebola žalovaná úspešná a právo na náhradu trov dovolacieho konania vzniklo žalobcom (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal žalobcom náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nebol podaný návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2011

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

